

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Michejda Karol

Author: Beata Stuchlik-Surowiak

Citation style: Stuchlik-Surowiak Beata. (2013). Michejda Karol. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 4" (S. 56-59). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MICHEJDA KAROL (1880—1945), pastor luterński, profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Urodził się 27 października w Olbrachcicach na Śląsku Cieszyńskim jako najstarszy z siedmiorga dzieci Pawła i Ewy z Wałachów. Wywodził się ze słynnego rodu Michejdów. Jego ojciec gospodarował na roli, ale stryjowie Karola — Jan, Jerzy i Franciszek zasłynęli jako działacze społeczni i polityczni ziemi cieszyńskiej. Jego żoną była Anna z Gabrysiów, z którą miał dwóch synów — Tadeusza i Władysława. Obaj zginęli w czasie II wojny światowej. Wojna zabrała Michejdzie także trzech młodszych braci, którzy stracili życie w obozach koncentracyjnych.

Karol Michejda uczęszczał do niemieckiego gimnazjum w Cieszyńcu, gdzie związał się z tajnym stowarzyszeniem uczniów szkół średnich „Jedność”. W latach 1901—1905 odbył studia teologiczne w Wiedniu i Halle. W roku 1905 został wikariuszem w Skoczowie. W latach 1908—1925 był pastorem w Krakowie, gdzie patronował m.in. międzywyznaniowemu kółku biblijnemu studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego zbierającemu się w jego mieszkaniu. Jako jedyny Polak wśród duchownych Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i helweckiego wyznania w Małopolsce doprowadził na podstawie uchwały zgromadzenia parafialnego z 21 maja 1922 r. do odłączenia zboru krakowskiego od tego Kościoła i podporządkowania go konsystorzowi warszawskiemu. W owym czasie zajął się także pracą naukową. Jesienią 1923 r. objął jako profesor nadzwyczajny katedrę teologii praktycznej na Wydziale Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1925 przeniósł się na stałe do Warszawy. Wykładał homiletykę, teologię pastoralną, katechetykę i liturgikę. W roku akademickim 1937/1938 został dziekanem Wydziału, pełnił także funkcję redaktora IV tomu „Rocznika Teologicznego”. Oprócz pracy naukowej podejmował liczne działania zmierzające do wzmocnienia

Kościoła luterńskiego u samych jego podstaw. Mianowany sekretarzem Synodu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce, od roku 1937 przewodniczył komisji do oceny książek i pomocy szkolnych z zakresu nauki religii luterńskiej. Stał również na czele komisji synodalnej opiniującej programy nauczania tej religii, a także sam programy takie opracowywał. Założeniem edukacji religijnej w ujęciu Michejdy było przekonanie, iż poznanie Boga jest nierozzerwalnie związane z praktycznym wcielaniem w życie założeń religii chrześcijańskiej, postulował więc konieczność takiego nauczania religii, które połączy w sobie zarówno teoretyczne wpajanie prawd wiary, jak i kształcenie chrześcijańskich charakterów. Żywo interesowały go ponadto społeczne i polityczne uwarunkowania Kościoła; wraz z innymi pastorami wszedł w skład komisji, której zadaniem było zaopiniowanie projektu dekretu o stosunku państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce. Wygłaszał referaty zarówno dla młodzieży ewangelickiej, jak i pastorów, którym w ramach zjazdów Związku Polskiego Towarzystw i Zborów Ewangelickich w Państwie Polskim przybliżał zagadnienia z zakresu teologii praktycznej. Po II wojnie światowej, którą przeżył w Warszawie, latem 1945 roku Michejda przeniósł się do Wisły, gdzie miał dom. Tam zmarł 31 lipca. Miejscem jego spoczynku jest wiślański ewangelicki Cmentarz „Na Gróniczku”.

Działalność pisarska Karola Michejdy obejmuje m.in. artykuły z zakresu teologii praktycznej publikowane w takich pismach jak: „Ewangelicki Poseł Cieszyński”, „Ewangelik”, „Głos Ewangelicki”, „Głos Młodzieży Ewangelickiej”, „Przegląd Ewangelicki”, „Rocznik Ewangelicki”, „Rocznik Teologiczny” i „Poseł Ewangelicki”. Formę odrębnych rozpraw przyjmowały też niektóre jego wystąpienia wygłaszane na zjazdach młodzieży ewangelickiej. W takiej postaci ukazał się na przykład referat *W szeregach Chrystusowych. Duch i praca towarzystw młodzieży ewangelickiej*, wydany w Warszawie w 1929 r. Interesowały go także teoretyczne i historyczne aspekty sztuki kaznodziejskiej. W księdze pamiątkowej poświęconej Krzysztofowi Celestynowi Mrongowiuszowi (Gdańsk 1933) Michejda opublikował artykuł *Postylla Mrongowiusza*, w którym dokonał analizy kazań tego gdańskiego kaznodziei i pedagoga; w księdze pamiątkowej *Ewangelia w nauce i życiu* (Warszawa 1935) ukazał się natomiast tekst pod tytułem *Ad altare*. W 1937 r. autor wydał broszurę pod tytułem *Nasza współpraca duszpasterska*, w której sytuował Kościół luterński na szerokim tle dziejów narodu polskiego. Z okresu krakowskiego na wspomnienie zasługują dwie

pozycje — *Aus dem Polenland* — niemieckojęzyczna broszura wydana w Krakowie w roku 1914 nawiązująca do działań zbrojnych w okolicach Krakowa w czasie I wojny światowej oraz o dwa lata późniejszy tekst zatytułowany *W Biblii nasza siła*, będący streszczeniem wybranych fragmentów Starego i Nowego Testamentu, wzbogaconym o wykaz najważniejszych prawd Kościoła katolickiego oraz luterńskiego, a także spis dotychczasowych przekładów *Biblii*. Największą popularnością cieszyło się jednak inne dzieło Michejdy — wydana w 1909 roku z okazji jubileuszu Kościoła ewangelickiego w Cieszynie książeczka pod tytułem *Dzieje Kościoła ewangelickiego w Księstwie Cieszyńskim* przedstawiająca historię zboru ewangelickiego na ziemi cieszyńskiej od momentu reformacji aż do czasów współczesnych autorowi. Interesujący szczególnie stanowi dedykacja — praca ta jest poświęcona rodzicom autora, o których w *Przedśłowiu* pisze, iż jako pierwsi zapoznali go z historią Kościoła ewangelickiego w księstwie cieszyńskim. Michejda nosił się także z zamiarem wydania opracowanej przez siebie *Agendy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce*, plany te unicestwiła jednak wojna.

Karol Michejda pozostawił także po sobie sporo tekstów niepublikowanych, które w postaci rękopisów i maszynopisów spoczywają obecnie w Książnicy Cieszyńskiej. Warto o nich wspomnieć, gdyż nie są ujęte w żadnym opracowaniu, pomijają je także wszystkie słowniki biograficzne. Do najważniejszych tego rodzaju dzieł należy zaliczyć prace o charakterze teologicznym, takie jak *Teologia praktyczna* oraz *Homiletyka*. W pierwszej z nich autor zawarł obszerny wykład na temat istoty, dziejów założeń i zadań teologii praktycznej, społecznych uwarunkowań Kościoła protestanckiego, historii prawa kościelnego, liturgiki, zadań, którym winien sprostać kapłan, a nawet zagadnień z zakresu sztuki sakralnej. W drugiej z wymienionych prac znalazły się natomiast rozważania na temat istoty homiletyki, budowy oraz rodzajów kazań, a także socjologicznych i psychologicznych uwarunkowań kaznodziejstwa. W pracy tej autor zawarł ciekawy postulat, by kazanie było jednocześnie „wyznaniem”, a kaznodzieja tym, który ofiaruje coś od siebie. Bez tego bowiem słowa kierowane do wiernych staną się tylko bezdusznym referatem. W formie rękopisów i maszynopisów zachowały się również pisane przez Karola Michejdę wiersze oraz pieśni. Zbiór wierszy obejmuje utwory z lat 1943—1944, głównie o tematyce religijnej oraz patriotycznej. Podobna tematyka przeważa w datowanych na lata 1940—1945 pieśniach, w których obok oryginalnych utworów znalazły się

również przekłady dzieł autorów czeskich i niemieckich. W zbiorze tym autor zawarł ponadto własne przekłady psalmów, widoczna jest tutaj także inspiracja innymi fragmentami *Pisma Świętego* (m.in. przypowieściami). Spod pióra Karola Michejdy wyszedł również obszerny utwór wierszowany pod tytułem *Nasza sprawa, czyli ostatni najazd na Warszawę* pisany w roku 1943, podejmujący tematykę religijno-patriotyczną i dedykowany przez autora pamięci poległych w czasie wojny. Zachowane rękopisy pieśni oraz wierszy stanowią wyjątkowo obfity zbiór i ukazują Karola Michejdę jako twórcę niezwykle płodnego literacko. W Książnicy Cieszyńskiej znajduje się ponadto spora ilość prywatnych notatek autora, a także jego listy oraz kazania.

Bibliografia

K. Michejda: *Dzieje Kościoła ewangelickiego w Księstwie Cieszyńskim*. Cieszyn 1909; K. Michejda: *Dzieje Kościoła ewangelickiego w Księstwie Cieszyńskim*. W: *Z historii Kościoła ewangelickiego na Śląsku Cieszyńskim*. Red. T.J. Zieliński. Katowice 1992; K. Michejda: *Aus dem Polenland*. Kraków 1914; K. Michejda: *W Biblii nasza siła. Streszczenie Biblii*. Kraków 1916; K. Michejda: *W szeregach Chrystusowych. Duch i praca towarzystw młodzieży ewangelickiej*. Warszawa 1929; K. Michejda: *Postylla Mrongowiusza*. W: *Krzysztof Celestyn Mrongowiusz 1764—1855. Księga pamiątkowa*. Red. W. Pniewski. Gdańsk 1933; K. Michejda: *Nasza współpraca duszpasterska*. Warszawa 1937; K. Michejda: *Małżeństwo i Biblia. Referat przeznaczony na kurs pracowników Towarzystw Młodzieży Ewangelickiej zapowiadany przez Związek Towarzystw Młodzieży Ewangelickiej w Rzeczypospolitej Polskiej w Cieszynie na sierpień 1939 r.* Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00021; K. Michejda: *Teologia praktyczna*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00826; K. Michejda: *Homiletyka*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00827; K. Michejda: *Pieśni*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00830; K. Michejda: *Wiersze*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00828; K. Michejda: *Kazania*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00829; K. Michejda: *Nasza sprawa czyli ostatni najazd na Warszawę*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00832; *Notatki Karola Michejdy*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00831; *Listy Karola Michejdy*. Rkps: Książnica Cieszyńska. Sygn. AKC. 00834.

A. Buzek: *Śp. ks. K. Michejda*. „Strażnica Ewangeliczna” 1946, nr 5; E. Kneifel: *Die Pastoren der Evangelisch-Augsburgischen Kirche in Polen*. Eging 1967; E. Kneifel: *Die evangelisch-augsburgischen Gemeinden in Polen 1555—1939*. Vierkirchen 1969; *Polski słownik biograficzny*. T. 20. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1975; J. Golec, S. Bojda: *Słownik biograficzny Ziemi Cieszyńskiej*. T. 1. Cieszyn 1993; J. Szturc: *Ewangelicy w Polsce. Słownik biograficzny XVI—XX wieku*. Bielsko-Biała 1998.

Beata Stuchlik-Surowiak